

"Tvirtinu"

Lietuvos TSR Prokuroras
II klasės valstybinis
justicijos patarėjas

A. Novikovas

1984 metų rugsėjo mėn." "d.

K A L T I N A M O J I I Š V A D A

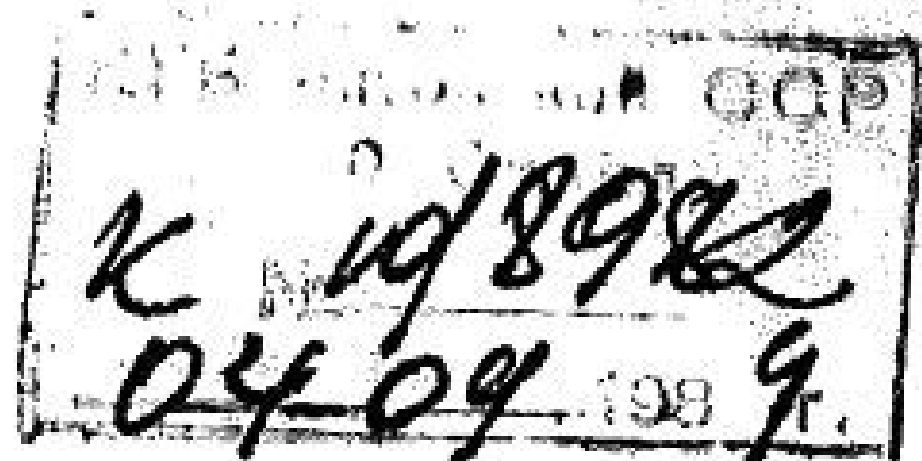
baudžiamojame byloje Nr. 111,
kurioje kaltinamas

Liudas DAMBRAUSKAS, Prano sūnus,
pagal Lietuvos TSR BK
68 str. I dalį.

Lietuvos TSR valstybės saugumo komitetas išnagrinėjęs gautą iš Lietuvos TSR prokuratūros medžiagą apie tai, kad Vilniaus mieste gyventojas Liudas Dambrauskas sistemingai gamina ir platina antitarybinio turinio rašinius 1984 m. kovo 22 dieną iškėlė jam baudžiamąją bylą. Tų pačių metų kovo 29 d. jis šioje byloje patrauktas baudžiamojon atsaakomybėn už nusikaltimo, numatyto Lietuvos TSR BK 68 str. I d., padarymą.

Parengtinio tardymo metu nustatyta:

Liudas Dambrauskas 1978-1984 metais, gyvendamas Kaune ir Vilniuje ir būdamas priešiškaiai nusistatęs tarybinės santvarkos atžvilgiu, tikslu suaišpinti Tarybų valdžią sistemingai vedė anti-tarybinę agitaciją ir propagandą: gamino, daugino, platino ir leikė platinimo tikslu šmeižtišką, žeminančią tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką, literatūrą.

Taip, 1957-1983 metais Liudas Dambrauskas parašė ir atspausdino rašomąja mašinėle ne mažiau da egzempliorius memuarinio pobūdžio rašinio, pavadinto "Pasmerktojo prisiminimai" 208 lapuose, ir 1978-1983 metais išplatino juos Kauno mieste. Šiuos rašinius piliečiai Ugenokas ir Banaitis perdavė Lietuvos TSR valstybės saugumo komitetui.

- t. I, 97-98, 119-122, 130, 144-145, 162-163, 210-211 l.
- t. II, 11, 13-18, 20-22, 42 l.
- t. XI, 3, 14-220 l.
- t. XII, 4-213 l.
- t. XIII, 163-222 l.

Iki 1979 metų Dambrauskas atspausdino rašomąja mašinėle ir išplatino rašinį, pavadintą "Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai", kuris 1979 metų rugpjūčio 8 dieną kratos metu buvo at-
ras-tas ir paimtas pas buvusią jo bendradarbę - Kauno miesto gy-
ventoją Liuciją Kulvietę.

- t. I, 131, 142-143, 164-167 l.
- t. VII, 1-163 l.
- t. XII, 214-219, 226-253 l.

Taip pat nuo 1970 iki 1984 metų kovo mėnesio 20 dienos Damb-
rauskas parašė 53 įvairios apimtios sąsiuvinių memuarinio pobūdžio
rašinį, pavadintą "Gyvenimo akimirkos". Kartu su žmona Aldona Dam-
brauskiene atspausdino rašomąja mašinėle po tris egzempliorius
I-os dalies, pavadintos "Jaunystės pėdsakais" ir II-os dalies,
pavadintos "Kančių keliais", susidedančios iš dviejų skyrių. Pla-
tino juos ir laikė platinimo tikslu savo butuose Kaune, Donelai-
čio gatvėje Nr.1 ir Vilniuje

- t. I, 14-19, 21-25, 100-108, 114-117, 119-120, 123-124,
144-148, 191-192 l.
- t. II, 11, 13-18, 20-22, 41, 43-88, 90-103, 105, 121-200 l.
- t. III, 16-224 l.
- t. IV, 1-185 l.
- t. V, 1-258 l.
- t. VI, 1-209 l.
- t. VII, 1-163 l.
- t. VIII, 1-235 l.

t. XIX, 115-128 l.

1979-1980 metais I-ją memuarų dalį, pavadintą "Jaunystės pėdsakais" davė skaityti Vilniaus miesto gyventojai Izabelei Černiauskienei, kuri perskaičiusi juos sugrąžino Dambrauskui.

t. I, 130, 170-174 l.

t. IX, 169-172, 190-448 l.

1983 metų gruodžio mėnesį Dambrauskas II-sios memuarų dalies, pavadintos "Kančių keliais" pirmąjį skyrį savo bute Vilniuje perdavė pasiskaityti Kėdainių rajono gyventojai Apolonijai Žinkuvienei.

t. I, 128-130, 181-190 l.

t. IX, 172-175 l.

t. X, 1-156 l.

1983 metų rugpjūčio mėnesį Dambrauskas davė skaityti savo bendradarbiui Vilniaus miesto gyventojui Jozui Fabijonavičiui memuarų I-ją dalį, pavadintą "Jaunystės pėdsakais" ir II-os dalies, pavadintos "Kančių keliais" pirmąjį skyrį, o 1984 metų kovo mėnesio 19 dieną II dalies antrąjį skyrį, kurie pas Fabijonavičių ir buvo paimti 1984 metų kovo 20 dieną kratos metu.

t. I, 27-31, 103-108, 115-116, 175-180 l.

t. IX, 190-448 l.

t. X, 1-391 l.

Turėdamas tikslą toliau dauginti ir platinti memuarus Dambrauskas savo bute Kauno mieste kartu su žmona Aldona Dambrauskienė iki kratos 1984 metų kovo 20 dienos atspausdino rašomąją mašinėlę "Smith-Corona" Nr. 649182 dvyliksu su puse lapo memuarų III-čios dalies, pavadintos "Laisvės mirasės" šešiuose egzemplioruose.

t. I, 21-25, 115-120, 191-192 l.

t. III, 1-15 l.

t. VIII, 236-313 l.

t. IX, 1-13 l.

t. XIII, 163-222 l.

Iki 1984 metų kovo mėnesio 20 dienos Dambrauskas platinimo tikslu saugojo s/avo bute Vilniuje dešinių lapų mašinraštį, pavadintą "Pasmerktojo prisiminimai. Ištraukos iš II dalies", atspausdintą trijuose egzemplioriuose.

t. I, 14-19, 143-144 l.

t. II, 23-40 l.

Šiuose memuarinio pobūdžio rašiniuose Dambrauskas žemižia tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką: neigiamai stiliuopia apie Tarybų valdžios atkūrimą Lietuvoje 1940 metais, to laiko revoliucinius įvykius ir lietuvių liaudies valią pateikia kaip "okupaciją", liaupsina asmenis, kovojusius prieš Tarybų valdžią, išjuokia tarybinius valdžios organus ir jų atstovus, žemižia kolonizaciją šio/temą, kursto nesantaiką tarybinių tautų tarpe.

t. I, 124-128 l.

t. III, 1-15 l.

t. IX, 169-178 l.

t. XI, 4-12 l.

t. XII, 2-3, 220-223 l.

1978-1979 metų laikotarpyje Dambrauskas parašė B. Stasiukaičio slapyvardžiu du straipsnius, kurie buvo atspausdinti nelegaliame antitarybinio turinio leidinyje "Perspektyvos".

t. I, 133-141 l.

t. X, 392-409 l.

Taip, 1979 metais Dambrauskas parašė antitarybinio turinio straipsnį, pavadintą "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištrėmimo iš TSRS sukaktį" ir pasirašė jį B. Stasiukaičio slapyvardžiu. Šis straipsnis tais pačiais metais buvo atspausdintas nelegaliame leidinyje "Perspektyvos" Nr. 10.

t. I, 133-141 l.

t. X, 392-409 l.

t. XIII, 39-95, 163-222 l.

Šiame straipsnyje Dambrauskas liaupsina aršų tarybinės san-

21

tvarkos priešiną A. Solženicyną, šmeižia tarybinę santvarką, Komunistų partiją ir teisingumo organus.

t. I, 133-141 l.

t. IX, 182-183 l.

t. XIII, 35-36 l.

1978 metais Dambrauskas parašė antitarybinio turinio straipsnį, pavadintą "TSSS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje, arba tos šalies konstitucija jos piliečio požiūriu" ir pasirašė jį B. Stasiukaičio slapyvardžiu. Šis straipsnis 1980 metais buvo atspausdintas nelegaliame leidinyje "Perspektyvos" Nr.21.

t. I, 131-134, 136-141, 164-167 l.

t. XII, 254-326 l.

t. XIII, 104-143, 163-222 l.

t. XIV, 115-128 l.

Be to, Dambrauskas šio straipsnio rankraštį platino Kauno mieste, kuris 1979 metų rugpjūčio mėnesio 8 dieną kratos metu taip pat buvo atrastas ir paimitas pas buvusią jo bendradarbę Linciją Kulvietytę.

t. I, 164-167 l.

t. XII, 214-219, 254-326 l.

Paminėtame straipsnyje Dambrauskas išuliai šmeižia tarybinę santvarką, jos Konstituciją, liaupsina imperialistines valstybes, tarybų valdžios atkūrimą 1940 metais Baltijos respublikose vadina "okupacija", o tarybinę rinkiminę sistemą "piliečių mulkinimu".

t. I, 133-141 l.

t. XII, 223-225 l.

t. XIII, 97-103 l.

Nelegalaus antitarybinio leidinio "Perspektyvos" Nr.10 ir Nr.21 buvo platunami Lietuvos TSR teritorijoje ir už jos ribų.

t. I, 168-169 l.

t. XIII, 38, 96 l.

22

"Perspektyvų" 21 numeris buvo naudojamas užsienyje gyvenančių lietuviškųjų buržuazinių nacionalistų propagandos organų veikloje, nukreiptoje prieš Tarybų Sąjungą. Komentarai apie šį leidinį buvo atspausdinti reakcinio lietuvių emigrantų laikraščio "Europos lietuvis" 1981 metų spalio 30 dienos ir 1983 metų balandžio 8 dienos numeriuose. Jo turinys buvo anotizuojamas Vatikan radijo 1980 metų lapkričio 6 ir 16 dienų laidose.

t. I, 142 l.

t. XIII, 144-147 l.

1983 metais Dambrauskas davė Vilniaus miesto gyventojui Juozui Fabijonavičiui skaityti antitarybinio šmeižtiško turinio straipsnius "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje", "Ordinomanija" ir "Pažymint Aleksandre Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištremimo iš TSRS sukaktį", kuriuose šmeižiama tarybinė visuomeninė santvarka, jos ekonomika, Komunistų partija ir teisingumo organai.

t. I, 27-31, 134-139, 175-180 l.

t. IX, 180-184 l.

t. X, 392-431 l.

t. XIII, 163-222 l.

Iki 1984 metų kovo mėnesio 20 dienos Dambrauskas savo butuose Kaune ir Vilniuje platinimo tikslu laikė antitarybinio turinio rašinius: "Bausmė be nusikaltimo", "Apie mūsų pasitikėjimą", "Užteks tik priminti..." ir "1979 metus palydinti...", kuriuose šmeižiama Tarybų valstybės užsienio politika, jos ekonomika, Tarybinė Armija šmeižtiškai vadinama "tautų pavergėja", komunistas "rusų nacizmo kauke".

t. I, 14-19, 21-25, 146-148 l.

t. II, 10-22, 90-104 l.

t. III, 1-15 l.

t. IX, 14-163 l.

Pareikštame kaltinime Liudas Dambrauskas kaltu neprisipažino tačiau apklausose parengtinio tardymo metu, pasiškino, kad maž -

daug apie 1956-1957 metus jis pradėjęs rašyti savo prisiminimų antrąją dalį, pavadintą "Kančių keliais" ir parašęs maždaug 12 plonų mokyklinių sąsiuvinių. Šio pirminio varianto jis neva nebuvo atspausdinęs. Pradedant 1970 metais jis pradėjęs perdirbti šį pirminį variantą. Naująjį prisiminimų variantą pavadinęs "Gyvenimo akimirks". Jis buvo parašytas 53 įvairiuose sąsiuvinuose. Sąsiuvinuose, kurie sužymėti skaičiais 1/1-18/1, yra parašyta jo gyvenimo prisiminimų pirmoji dalis, pavadinta "Jaunystės pėdsakai". Maždaug prieš keturis metus šią dalį atspausdinęs rašomąja mašinėle dviejuose egzemplioriuose. Vieną egzempliorių 1983 metų rugpjūčio mėnesį atidavęs pasaugoti savo bendradarbiui Juozui Fabijonavičiui, pas kurį jis buvo paimtas kratos metu. Antrasis egzempliorius iki kratos buvo saugomas namuose Kaune, o po to sunaikintas.

Sąsiuvinuose, kurie sužymėti skaičiais 1/2-22/21 yra parašyta jo prisiminimų antroji dalis, pavadinta "Kančių keliais". Maždaug prieš tris-keturis metus šią dalį, paskirtą į dvi knygas, kartu su savo žmona Aldona Dambrauskiene atspausdinęs rašomąja mašinėle trijuose egzemplioriuose. Šios dalies pirmos knygos vieną egzempliorių 1983 metų rugpjūčio mėnesį atidavęs pasaugoti Juozui Fabijonavičiui, o likusieji du egzemplioriai iki kratos buvo saugomi namuose Kaune, o po to sunaikinti. Vienas iš šitų egzempliorių 1983 metų pabaigoje neva be jo valios buvo patekęs pas Dotnuvos miesto gyventoją Apoloniją Zinkuviene ir vėliau jai sugrąžintas.

Šios dalies antrosios knygos vieną egzempliorių 1984 metų kovo 19 dieną davęs pasaugoti Juozui Fabijonavičiui. Kitas šios knygos egzempliorius buvo paimtas kratos metu namuose Kaune, o trečiasis po kratos sunaikintas.

Sąsiuvinuose, sužymėtuose skaičiais 1/3-XIII/3, yra parašyta jo prisiminimų trečioji dalis, pavadinta "Laisvės mirėžas". Ši dalis dar nebuvo baigta rašyti. Šią dalį spausdinusi būte Kaune Aldona Dambrauskiene. Iki kratos ji spėjusi atspausdinti dvylika su puse lapo šešiuose egzemplioriuose. Šių atspausdintų la

24
pų niekam skaityti nedavęs.

Maždaug prieš 5-6 metus savo prisiminimų pirmąją dalį, pavadintą "Jaunystės pėdsakais", kurią buvo atspausdinęs trijuose egzemplioriuose maždaug 1972 metais /ne paskutinis variantas/, buvo davęs pasiskaityti savo pažįstamajai Izabelei Černiauskienei.

Be aukščiau suminėty jo prisiminimų dalių iki kratos laikos sąve būte Vilniuje šešių lapų mašinraštį, pavadintą "Pasmorktojo prisiminimai. Ištraukos iš II dalies" trijuose egzemplioriuose, kurių niekam skaityti nedavęs.

Ugenako ir Banaičio jis nepažįstas ir kokiu būdu pas juos atsiradusi jo prisiminimų dalis, pavadinta "Pasmorktojo prisiminimai", jis nežina. Prisiminimų dalies tokiu pavadinimu jis niekam skaityti nedavęs.

Apie mašinraštį, pavadintą "Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai", rastą 1979 metais pas jo buvusią bendradarbę Liuciją Kulvietytę, jis nieko paaiškinti negalįs. Tokio mašinraščio jis nespausdinęs ir neplatinęs.

Rašydamas, daugindamas, duodamas pasiskaityti arba pasaugoti šiuos savo prisiminimus jis antitarybinės agitacijos ir propagandos tikslu susilpninti Tarybų valdžią nevedęs, apėmėžti tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką nesiekęs, o tik turėjęs tikslą aprašyti atitinkamą laikotarpį taip, kaip tada jis jam atrodė.

Straipsnį, pavadintą "Pažymint Aleksandre Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištėmimo iš TSRS sukaktį" B. Stasiukaičio slapyvardžiu jis narašęs ir atspausdinti jį leidinyje "Perspektyvos" nedavęs. Kas jį parašė ir atspausdino paminėtame leidinyje jis nežina/a.

Straipsnį, pavadintą "TSRS konstitucija. B. Stasiukaitis. TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje", jis paruošęs kaip referatą oficialiam išstojimui sąvratant naująją TSRS konstituciją. Kaip medžiagą šiam referatui jis naudojęs brošiūrą, rastą

Vilniaus valstybinio universiteto auditorijoje. Vėliau šį rankraštį perdavęs buvusiam jo mokslinio tyrimo instituto direktoriaus pavaduotojui Jonui Kapačiūskui. Kokiu būdu jis patekęs leidinio "Perspektyvos" leidėjams bei atstiradęs pas buvusią jo bendradarbę Linciją Kulvietytę jis nežina.

Šiame jo rankraštyje buvo kritikuojami TSRS Konstitucijos straipsniai, tačiau ar buvo jame antitarybinių išpuolių jis neprisimena.

Rašinius, pavadintus "Bausmė be nusikaltimo" ir "Apie mūsų pasitikėjimą" jis gavo iš buvusio Kauno miesto gyventojų Andriaukaičio./mirė 1981 metais/ Juos, o taip pat rašinius, prasidedančius žodžiais: "Užteka tik priminti..." ir "1979 metus palydinti...", kuriuos pats parašė, iki kratos laikęs savo butuose Kaune ir Vilniuje. Rašinius "Bausmė be nusikaltimo" ir "Užteka tik priminti..." naudojęs rašydamas savo prisiminimus. Rašinys "1979 metus palydinti..." esą/s jo dienoraštis, kurio skaityti niekam nedavęs.

Apklausoje metu 1984 metų rugpjūčio 10 dieną Liudas Dambrauskas/s parodė, kad jis turėjo rašiniškus straipsnius "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje", "Ordinomanija" ir "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų iš - trėmimo iš TSRS sukaktį", kuriuos davė skaityti Juozui Pabijonavičiui, tačiau apklausiant jį pagal galutinį kaltinimą, jis pareiškė, kad šių parodymų jis netvirtina, nes gerai šių faktų neprisimena.

t. I, 109-113, 133-137, 152-161 l.

Liudo Dambrausko kaltė jam inkriminuojamų nusikaltimų padaryme įrodyta daiktiniais įrodymais, liudytojų parodymais, ekspertizų išvadomis ir kita bylos medžiaga.

26

Antitarybinio turinio memuarinio pobūdžio rašinio
kūrimas, daugybinas, platinimas ir laikymas platinimo tikslu.

Kratos metu 1984 metų kovo mėnesio 20 dieną kaltinamojo Liudo Dambrausko butuose Kauno mieste ir Vilniuje buvo atrasta ir paimta: memuarinio pobūdžio rašinys, pavadintas "Gyvenimo aki - mirkos", parašytas 53 įvairiuose sąsiuvinuose; mašinraštis, kuriame atspausdintas Liudo Dambrausko memuarų "Gyvenimo akimirkos" II dalies, pavadintos "Kančių keliais" 2 skyrius; tryliką lapų trečios memuarų dalies, pavadintos "Laisvės mirėšas", atspausdintų šešiuose egzemplioriuose; du idėjimai į rašomąją mašinėlę paruošti Dambrausko memuarų spausdinimui; 27 naudoto kanceliariinio formato juodo kalkinio popieriaus lapai; rašomoji mašinėlė "Smith-Corona" Nr. 649182.

Mašinraštis, prasidedantis: "Pasmerktojo prisiminimai. Ištraukos iš II dalies..." trys egzemplioriai; vienas lapas mašinraščio, prasidedančio "Ar sąžinė negraūžia..."; penki kanceliariinio formato juodo kalkinio popieriaus lapai; rankraščiai, prasidedantiys žodžiais: "Alfonssas Andriukaitis. Neusmė be nusikaltimo..."; "Autobiografija"; "Vengė paliesti tarybinio gyvenimo..."; "Užgeso Stalino saulė..."; "Įterpti į 98 puslapį..."; "Redagavo šiuos veikalus..."; "Jo šlaitai apaugę pušaitėmis..."; "Skambančių va/rpų fone..."; "Metalinėm žnyplėm prie kaklo..."; "Traukinys važiuoja sustodamas..."; "Sudarymas penktos kolonos..."; "Vėžamųjų tokių keleivių..."; "Nematomos ausys ir akys..."; "1939 rudens rusai..."; užrašų knygelė, kurioje rankraštis prasideda: "Kvailyste šiandieną tapo..."

t. I, 14-19, 21-25 l.

t. II, 23-37, 105 l.

t. III, 16-224 l.

t. IV, 1-185 l.

t. V, 1-258 l.

t. VI, 1-209 l.

t. VII, 1-163 l.

t. VIII, 1-313 l.

t. IX, 1-100 l.

27

1984 metų rugpjūčio 13 dieną kaltinamasis Dambrauskas perdavė tardymo organams žurnalą "Židinys" Nr.3, išleistą 1938 metais.

t. I, 141 l.

t. II, 123-200 l.

1984 metų kovo mėnesio 20 dieną kratos metu kaltinamojo Dambrausko bendradarbio Vilniaus miesto gyventojų Juozo Pabijonavičiaus bute buvo atrasta ir paimta: Liudo Dambrausko memuarų "Gyvenimo akimirkos" I dalies "Jaunystės pėdsakais" ir II-os dalies "Kančių keliais" dviejų knygų mašinraštis.

t. I, 27-31 l.

t. II, 190-440 l.

t. III, 1-391 l.

1978 metų liepos mėnesio 1 iš A. Ugensko ir 1983 metų spalio mėnesio iš P. Bonaičio gauti du vienodo turinio mašinraščiai "Pamarktojo prisiminimai", prasidedantis žodžiais: "Įžanga. Kiekvieno žmogaus gyvenimas..."

t. XI, 3, 14-220 l.

t. XII, 1, 4-213 l.

1973 metų rugpjūčio mėnesio 8 dieną kratos metu buvusios kaltinamojo Dambrausko bendradarbio Kauno miesto gyventojės Liucijos Kulvietytės bute atrastas ir paimtas mašinraštis "Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai".

t. XII, 214-219, 226-253 l.

Apšiuros metu nustatyta, kad memuarinio pobūdžio rašinio, pavadinto "Gyvenimo akimirkos" ir jo atskirų dalių: "Jaunystės pėdsakais" ir "Kančių keliais" autoriumi nurodytas yra Liudas Dambrauskas/s.

t. III, 1-15 l.

t. IX, 169-189 l.

Kaltinamasis Dambrauskas parodė, kad 1970-1984 metais jis parašė prisiminimus, kuriuos pavadino "Gyvenimo akimirkos", o at-

skira/s jų dalis: "Jaunystės pėdsakai", "Kamčių keliais" ir "Laisvės mirazas". Trečią šių prisiminimų dalį jis rašyti nebėgė. Rašydamas šį rašinį jis naudojosi žurnalo "Židinys" Nr. 3, išleisto 1936 metais; Alfonso Andriukaičio rašinio "Bausmė be nuakaltimo"; Juozo Gražulio "Autobiografijos"; Jasaičio knygos "Nacionalistinis ir komunistinis genocidas Lietuvoje" medžiaga. Savo užrašais, prasidedančiais: "Vengė paliesti tarybinio gyvenimo..."; "Užgeso Stalino saulė..."; "Įterpti į 98 puslapį..."; "Redagavo šiuos veikalus..."; "Jo šlaitai apaugę pušaitėmis..."; "Škambančių varpų fono..."; "Metelinės žnyplės prie kaklo..."; "Traukinyje važiuoja sustodamas..."; "Būdarymas penktos kolonos..."; "Vežamųjų tokių keleivių..."; "Nematomos ausys ir akys..."; "1939 rudenį rusai..." ir kita literatūra.

Šį rašinį jis kartu su žmona Aldona Dambrauskiene atspausdino trijuose egzemplioriuose. Jų spausdinimui naudojo ir rašomąją mašinėlę "Smith-Corona" Nr. 649182. Trylika lapų mašinarščio prasidedančio: "Tenka pripažinti..." šešiuose egzemplioriuose yra jo prisiminimų, pavadintų "Laisvės mirazas" atspausdinta dalis. Iki kratos paskutiniojo tryliktojo lapo suspėjo atspausdinti tik pusę. Du įdėjimai į rašomąją mašinėlę, kiekvienas po šešis balto popieriaus lapus, tarp kurių buvo įdėti kalkinio popieriaus lapai buvo paruošti jo prisiminimų spausdinimui. Popieriaus lape, kuriame rankraštis prasidėjo: "Alfonso Andriukaitis..." yra surašyta literatūra, kurią jis naudojo rašydamas savo prisiminimus, o užrašų knygelėje, kurioje rankraštis prasidėjo: "Kvailytė šien dieną tapo..." s/urašyti jo memuarų ir jų dalių pavadinimai. Paminėtų memuarų I-ją ir II-ją dalį iš dviejų skyrių buvo pasidėjęs pas savo bendradarbį Juozą Fabijonavičių ir II dalies pirmą skyrių jo bute buvo pasiėmusi Apolonija Zinkuvienė.

t. I, 97-98, 111-130, 143-145, 157-161 l.

Lyginamosios apžiūros metu nustatyta, kad rankraštinis tekstas, parašytas 53 sąsiuvinuose ir Dambrausko memuarų "Gyvenimo akimirkos" mašinarštis yra tas pats kūrinys.

113

Gautų iš Ugenso ir Danaičio mašinraščių "Pamarktoje prisiminimai", kurių tekstas prasideda: "Įžanga. Kiekvieno žmogaus gyvenimas...", atspausdintų 208 lapuose, turinys yra vienodas. Šis rašinys savo turiniu, stiliumi, menine forma, idėjine pozicija, dalių pavadinimais ir atskirais epizodais iš esmės sutampa su kaltinamojo Dambrausko memuarų "Gyvenimo akimirkos" II dalimi "Kančių keliais", tai yra to paties kūrinio viena iš redakcijų.

Mašinraštis, prasidedantis žodžiais: "Pamarktoje prisiminimai. Ištraukos iš II dalies..." atspausdintas šešiuose lapuose trijuose egzemplioriuose dalinai sutampa su Liudo Dambrausko memuarų "Gyvenimo akimirkos" II dalies "Kančių keliais" pirmojo skyriaus turiniu.

Vieno lapo mašinraštis, prasidedantis: "Ar sąžinė negriaunžia..." yra Dambrausko memuarinio pobūdžio rašinio "Gyvenimo akimirkos" II dalies "Kančių keliais" pirmojo skyriaus 61 lapas.

Mašinraštis "Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai" pagal tekstą iš esmės sutampa su Kaltinamojo Dambrausko rankraščiu, esančiu a/ąsiuvinčiuose, pažymėtuose skaičiais nuo I/3 iki XIII/3.

Be to, nustatyta, kad faktai, a/prašyti Liudo Dambrausko rašinyje "Gyvenimo akimirkos" II dalyje "Kančių keliais", sutampa su esančiais archyvinėje baudžiamosioje byloje Nr. 7369/3, kurioje buvo nuteistas kaltinamasis Dambrauskas.

Mašinraštis "Bausmė be nusikaltimo"; žurnalas "Židinys" Nr. 3; rankraščiai: "Įterpti į 98 puslapį..."; "Autobiografija"; "Užgeso Stalino smulė..." buvo panaudoti rašant memuarinio pobūdžio rašinį "Gyvenimo akimirkos", o užrašų knygelėje, kurioje tekstas prasideda: "Kvailystė šią dieną..." yra surašyti Dambrausko memuarų ir jų dalių pavadinimai.

t. I, 36-62 l.

t. II, 10-17, 121-122 l.

t. XII, 2-3 l.

t. XIII, 149-156 l.

20

Rašyenos tyrimo ekspertizė nustatyta, kad memuarinio pobūdžio rankraštį 53 sąsiuvinuose, rankraščius, prasidedančius: "Alfonasas Andriukaitis. Bausmė be nusikaltimo..."; "Vengė paliesiti tarybinio gyvenimo..."; "Užgeso Stalino saulė..."; "Įterpti į 98 puslapį..."; "Redagavo žiuros veikalus..."; "Jo šlaitai apaugę pušaitėmis..."; "Škampančių varpų fono..."; "Metalinėm žnyplėm prie kaklo..."; "Traukinys važiuoja sustodamas..."; "Sudarymas penkton kolonos..."; "Vežamųjų tokių kelių..."; "Nematomas ausys ir akys..."; "1939 rudenį rusai..."; "Kvailystė šiandieną tapo..." parašė kaltinamasis Dambrauskas ir padarė rankraštinius užrašus ir pataisymus memuaruose "Gyvenimo akimirkos".

t. XIV, 115-128 l.

Teknais dokumentų tyrimo ekspertizė nustatyta, kad rašomoji mašinėlė "Smith-Corona" Nr.649192 buvo naudojama dauginant kaltinamojo Dambrausko memuarinio pobūdžio rašinį "Gyvenimo akimirkos", 27 kalkinio popieriaus lapai, paimti Dambrausko bute Kaune taip pat buvo panaudoti šio rašinio spausdinimui.

Penki kalkinio popieriaus lapai, paimti kratos metu Dambrausko bute Vilniuje buvo panaudoti spausdinant rašomąją mašinėlę gautus iš Ugenko ir Benaičio rašinių, pavadintų "Pamerktoje prisiminimai", kurių tekstas prasideda: "Įžanga. Kiekvieno žmogaus gyvenimas..." 101, 102 ir 103 lapus.

t. XIII, 163-223 l.

Liudytoja Aldona Dambrauskienė parodė, kad jos vyras Liudas Dambrauskas parašė savo gyvenimo prisiminimus, kuriuos ji perskaitė ir padėjo jam atspausdinti juos trijuose egzemplioriuose. Jų spausdinimui naudojo ir rašomąją mašinėlę, gautą iš JAV, "Smith-Corona" Nr.649192.

t. I, 191-192 l.

Liudytojas Juozas Fabijonavičius parodė, kad jo bendradarbis Liudas Dambrauskas 1983 metų rugpjūčio mėnesį davė pasiiskaičiuoti savo memuarų I-ją dalį "Jaunystės pėsčukai" ir II dalies

"Kančių keliais" pirmąjį skyrį, o 1984 metų kovo mėnesio 19 d. na II-os dalies "Kančių keliais" antrąjį skyrį.

t. I, 175-178 l.

Liudytoja Izabelė Černiauskienė parodė, kad Liudas Dambrauskas maždaug prieš 4-5 metus davė jai pasiskaityti savo memuarų I dalį, pavadintą "Jaunystės pėdsakais", kurią ji sugrąžino Dambrauskui.

t. I, 170-174 l.

Liudytoja Apolonija Zinkuvienė parodė, kad Liudas Dambrauskas 1983 metų gruodžio mėnesį davė jai pasiskaityti savo prisiminimų vieną dalį, kurią jam sugrąžino jos duktė.

t. I, 181-185 l.

Liudytoja Julija Zinkutė apklausoje patvirtino Zinkuvienės parodymus, kad 1983 metų gruodžio mėnesį, motinai prašant, nuvežė į Dambrausko butą paketą, tačiau, kas jame buvo, jai nėra žinoma.

t. I, 189-190 l.

Liudytojas Antanas Ugenškas parodė, kad 1978 metų pradžioje Kauno mieste jis rado antitarybinio turinio rašinį "Pamerktojo prisiminimai", atspausdintą rašomąja mašinėle, kurį jis perskaitęs perdavė Lietuvos TSR valstybės saugumo komitetui.

t. I, 162-163 l.

Liudytoja Liucija Kulvietytė parodė, kad ji pažįsta savo buvusį bendradarbį Liudą Dambrauską. Patvirtino, kad 1979 metų rugpjūčio 8 dieną kratos metu jos bute buvo atrastas ir paimtas mašinraštis "Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai", atspausdintas 28 lapuose, tačiau, kas jį sukūrė ir atspausdino, nėra ji nežinanti.

t. I, 166-167 l.

Apžiuros metu nustatyta, kad memuarinio pobūdžio rašinį "Pamerktojo prisiminimai" ka/ltinamas Dambrauskas atspausdino ne

mažiau du egzempliorius. Ištrauką iš tokio pat pavadinimo rašinio - trijuose egzemplioriuose. Rašinio "Gyvenimo akimirkos" I ir II dalį dviejų skyrių - po tris egzempliorius, o šio rašinio III dalį, pavadintą "Laisvės mirasės", iki kratos jo bute spausdino šešiuose egzemplioriuose. Tai rodo, jog paminėtą rašinį kaltinamasis Dambrauskas daugino platinimo tikslu.

t. II, 15 l.

t. III, 1-15 l.

t. VIII, 1-313 l.

t. XI, 4-13 l.

t. XII, 2-3 l.

Be to, tai kad kaltinamasis Dambrauskas mėnuarinio pobūdžio rašinį "Gyvenimo akimirkos" kūrė, daugino ir saugojo jį savo butuose Kaune ir Vilniuje platinimo tikslu patvirtina ir jo turinys. Taip, pavyzdžiui, rašinyje "Pasmerktojo prisiminimai" apie tai jis rašo: "...Pasmerktojo prisiminimai, susidedantis iš trijų gyvenimo periodų: "Jaunystės šešėliai", "Kandžių keliais" ir "Laisvės mirasės" yra autentiškas gyvenimo faktų rinkinys, kurio tikslas - padėti mąstančiam skaitytojui suprasti ne tik autorius gyvenimą, bet ypač tą epochą, kurioje tautai statoma aiški dilema - gyventi ar žūti..."

t. XI, 5, 14 l.

Kratos metu kaltinamojo Dambrausko bute Kaune buvo atrasta rašomoji mašinėlė "Smith-Corona" Nr. 649132, kurioje buvo idėti šeši balto popieriaus lapai, o tarp jų penki kalkinio popieriaus lapai ir juose pusė lapo atspausdinto jo mėnuarinio pobūdžio rašinio "Laisvės mirasės". Tai rodo, kad jis šį rašinį platinimo tikslu daugino iki pat kratos 1984 metų kovo mėnesio 20 dienos.

t. I, 21-25 l.

t. III, 1-15 l.

t. VIII, 308-313 l.

Apžūra nustatyta, kad šiuose mėnuarinio pobūdžio rašiniuose kaltinamasis Liudas Dambrauskas šmeižia tarybinę valstybinę

33

ir visuomeninę santvarką: neigiamai atsiliepia apie Tarybų valdžios atkūrimą Lietuvoje 1940 metais, to laiko revoliucinius įvykius ir lietuvių liaudies valią pateikia kaip "okupaciją", lietušius asmenis, kovojusius prieš Tarybų valdžią, išjuokia tarybinius organus ir jų atstovus, šmeižia kolūkinę sistemą, kursto nesaugią tarybinių tautų tarpe.

t. II, 10-22 l.

t. III, 1-15 l.

t. IX, 169-189 l.

t. XI, 4-13 l.

t. XII, 2-3, 220-225 l.

Tokiu būdu, kaltinamojo Dambrausko teigimas, kad jis neplatinęs memuarinio pobūdžio rašinio "Gyvenimo skaičios" ir kad šis rašinio dalių "Pasmerktojo prisiminimai" ir "Išėjimas iš lagerio pirmieji susitikimai" jis ne dauginęs, neplatinęs ir apie juos nieko nežinęs, parengtinio tardymo metu paneigtas aukščiau nurodytais liudytojų pareidymais, daiktiniais įrodymais, jų apžiūra - mis ir lyginamosiomis apžiūromis, bei technine dokumentų tyrimo ekspertize.

Kitos antitarybinio turinio literatūros kūrimas, platinimas ir laikymas platinimo tikslu.

Kratos metu 1979 metų rugpjūčio 8 dieną buvusios kaltinamojo Dambrausko bendradarbės Liucijos Kalvietytės bute Kaune buvo rastas ir paimtas rankraštis, pavadintas "TSRS Konstitucija. B. Stasiukaitis. TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje".

1984 metų gegužės mėnesio 7 dieną poėmio metu iš Vytauto Skuodžio ir kitų archyvinės baudžiamosios bylos Nr.47756/3 išimtas nelegalaus antitarybinio turinio leidinio "Perspektyvos" 10 numeris, kuriame patalpintas B. Stasiukaičio straipsnis "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų išėmimo iš TSRS sukaktį".

1984 metų kovo mėnesio 23 dieną iš Lietuvos TSR valstybės

34

smugumo komiteto tarnybos gautas šio leidinio 21 numeris, kuriame patalpintas to paties autorius straipsnis "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje arba tos šalies konstitucija jos piliečio požiūriu".

1984 metų kovo 20 dieną kratos metu pas Liudą Dambrauską bendradarbi Vilniaus miesto gyventoją Jozą Fabijonavičių patintas B.Stasiukaitis straipsnio "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištėmimo iš TSRS sukaktį" mašinraštis.

t. I, 26-31 l.

t. X, 392-409 l.

t. XI, 1-2 l.

t. XII, 215-219, 254-326 l.

t. XIII, 31, 32, 39-95, 104-143 l.

Apžiūros metu nustatyta, kad šių dviejų straipsnių autoriui nurodytas B.Stasiukaitis. Rankraštyje "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje..." gausu redakcinio ir kitokio pobūdžio pataisymų, kas rodo, kad šis straipsnis savo galutinėje redakcijoje negalėjo būti nurašytas iš kokio nors kito šaltinio. Palyginus rankraštį su "Perepektyvų" 21 numeryje patalpintu to paties pavadinimo straipsniu, nustatyta, kad pastarasis pilnai atitinka rankraštį su visais jame esančiais pataisymais.

Rastas pas Jozą Fabijonavičių mašinraštis apie Solženicyną pilnai atitinka "Perepektyvų" 10 numeryje patalpintam straipsniniui.

t. IX, 132-133 l.

t. XII, 223-225 l.

t. XIII, 33-37, 97-103 l.

Rašysenos tyrimo ekspertizė nustatė, kad rankraštį "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje..." parašė ir pataisymus jame padarė Liudas Dambrauskas.

t. XIV, 115-128 l.

Techninė dokumentų tyrimo ekspertizė nustatė, kad "Perepektyvų" 10 ir 21 numeriai bei pas Jozą Fabijonavičių rastas straipsnis

penis apie Solženicyną yra atspausdinti "Perspektyvų" leidėjo Vytauto Skuodžio rašomąja mašinėle.

t. XIII, 163-181 l.

Kaltinamasis Liudas Dambrauskas neigė bet kokį ryšį su Vytautu Skuodžiu, sakėsi jo nepažįstas, tačiau kratos metu jo bute rasta Skuodžio nuotrauka, o taip pat jo kiti pas jį buvę Skuodžio mašinėle atspausdinti straipsniai, ranka rašytos pastabos apie Skuodį byloja apie jų ryšį.

t. I, 14-19, 21-25, 140-141 l.

t. II, 88-89 l.

t. IX, 101-163 l.

Liudytoja Liucija Kulvietytė parodė, kad ji pažįsta savo buvusį bendradarbį Liudą Dambrauską, tačiau kokiu būdu pas ją bute atsirado jo rašytas rankraštis "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje...", ji neva nežinanti.

t. I, 166-167 l.

Liudytojas Juozas Pabijonavičius parodė, kad straipsnį apie Solženicyną, kaip ir kitą panašią antitarybinio turinio literatūrą, jam 1983 metais davė skaityti jo bendradarbis Liudas Dambrauskas.

t. I, 180 l.

Kaltinamasis Liudas Dambrauskas parengtinio tardymo metu teigė, kad straipsnį "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje..." jis parašęs, naudodamasis rasta Vilniaus valstybinio universiteto auditorijoje B. Stasiukaičio brošiūra. Šis jo teiginys nepasitvirtino: jo nurodytas liudytojas Petras Keikaris nepatvirtino, kad būtent tokią brošiūrą jis su Liudu Dambrausku radę universiteto auditorijoje.

t. I, 223-224 l.

Taip pat neįtikėtinas Liudo Dambrausko tvirtinimas, kad antitarybinio šmeižtiško turinio rašinį "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje..." jis paruošęs kaip referatą oficialiam išstojimui, svarstant naująją TSRS konstituciją ir perdavęs savo in-

36

tituto direktoriaus pavaduotojui Jonui Kapačiauskui, kuris jo jam negrąžino.

Patikrinimo metu nustatyta, kad Jonas Kapačiauskas miręs 1981 metais.

t. XIV, 157 l.

Iš Lietuvos TSR aukštojo ir specialaus vidurinio mokslo ministerijos bei Lietuvos TSR Mokslų akademijos pažymų, o taip pat liudytojo Nikodemo Juršėno parodymų seka, kad autorius pavardė Stasiukaitis respublikoje nėra žinomas. Jo asmenybė nenustatyta.

t. I, 226 l.

t. XIV, 153-155 l.

Tokiu būdu, Liudas Dambrauskas nepaneigė, kad jis yra straipsnio, pavadinto "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje, arba tos šalies konstitucija jos piliečio požiūriu" autorius, o "B. Stasiukaitis" yra jo slapyvardis. Tuo pačiu jis netiesiogiai patvirtino, kad jis parašė ir straipsnį "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištėmimo iš TSRS sukaktį". Pastarojo straipsnio autorystė patvirtinama ir tuo, kad:

1. Šis straipsnis atspausdintas Dambrausko pažįstamo Skuo - džio rašomąja mašinėle;

2. Dambrauskas turėjo ir platino šį straipsnį.

Apžūros metu nustatyta, kad straipsniai "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištėmimo iš TSRS sukaktį" ir "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje arba tos šalies konstitucija jos piliečio požiūriu" yra antitarybinio šmeižtiško turinio. Pirmajame straipsnyje liaupsinamos aršios tarybinės santvarkos priešas Solženicynas, šmeižiama tarybinė santvarka, Komunistų partija ir tarybiniai teisingumo organai.

t. IX, 182-183 l.

t. XIII, 35-36 l.

Antrajame straipsnyje išulčiai šmeižiama ir išjuokiama tarybinė santvarka, jos Konstitucija, liaupsinamos imperialistinės valstybės. Tarybų valdžios atkūrimas 1940 metais Pabaltijo res -

publikose vadinamas "okupacija", o tarybinė rinkiminė sistema - "piliečių mulkinimu."

t. XIII, 97-103 l.

Kaip matosi iš Vytauto Skučėžio ir kitų archyvinės baudžiamosios bylos Nr. 47756/3 medžiagos, nelegalus leidinys "Perspektyvos" buvo platinamas Lietuvos TSR ir užsienyje.

t. I, 168-169 l.

t. XIII, 1-11, 38, 96 l.

Byloje surinkta medžiaga rodo, kad "Perspektyvų" 21 numeris buvo plačiai panaudotas užsienio buržuazinių nacionalistų propagandos organų veikloje, nukreiptoje prieš Tarybų Sąjungą. Komentarai apie šį numerį buvo atspausdinti reakcinio lietuvių emigrantų laikraščio "Europos lietuvis" 1981 metų spalio 30 dieną ir 1983 metų balandžio 8 dieną - numeriuose. Jo turinys buvo komentuojamas Vatikano radijo 1980 metų lapkričio 6 ir 10 d. laidose.

t. XIII, 144-147 l.

1984 metų kovo 20 dieną kratos metu pas Juozą Fabijonavičių buvo rasti ir paimti mašinarštiniai straipsniai "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje" ir "Ordinomanija".

t. I, 27-31 l.

1984 metų kovo 20 dieną Liudo Dambrausko butuose Kaune ir Vilniuje buvo rasti ir paimti mašinarštiniai kūriniai: "Bausmė be nusikaltimo", D. Dudko "Apie mūsų pasitikėjimą", rankraštinis ištraukų ir citatų rinkinys "Užteks tik priminti..." ir rankraštinis dienoraštinio pobūdžio rašinys "1979 metus palydinti..."

t. I, 14-19, 21-25 l.

Apžiūros metu nustatyta, kad aukščiau paminėti mašinarštiniai yra namudiniu būdu pagaminta neražos apimtės antitarybinio šmeižtiško turinio literatūra. Kūrinys "Bausmė be nusikaltimo" ir ištraukų ir citatų rinkinys "Užteks tik priminti..." buvo plačiai panaudoti Liudo Dambrausko memuaruose. Dienoraštinio pobūdžio rašinys "1979 metus palydinti..." savo turiniu yra artimas šioms memuarams. Šioje literatūroje šmeižiama tarybinė valstybinė ir vi-

38

suomeninė santvarka, Tarybų valstybės užsienio politika, jos ekonomika, Komunistų partija ir teisingumo organai. Tarybinė armija žmeižtiškai vadinama "tautų pavergėja", o komunizmas - "rusų nacizmo kauke".

t. II, 15, 20-21 l.

t. III, 4 l.

t. IX, 180-181, 183-184 l.

Rašysenos tyrimo ekspertizė nustatė, kad rinkinį "Užteks til priminti..." ir rašinį "1979 metus palydint..." rašė Liudas Dambrauskas.

t. XIV, 115-128 l.

Techninė dokumentų tyrimo ekspertizė nustatė, kad straipsniai "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje", "Ordinomanija" ir "Apie mūsų pasitikėjimą" yra atspausdinti Vytauto Skuodžio rašomąja mašinėle.

t. XIII, 163-222 l.

Lindytojas Juozas Fabijonavičius parodė, kad straipsnius "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje" ir "Ordinomanija" jam 1983 metais davė skaityti jo bendradarbis Liudas Dambrauskas.

t. I, 130 l.

Tai, kad pasoliudą Dambrauską namuose rasta antitarybinė literatūra buvo laikoma būtent platinimo tikslu, rodo nemaža jos apimtis, jos panaudojimas namuose ir Liudo Dambrausko polinkis platinti tokią literatūrą savo pažįstamųjų tarpe.

Pats Liudas Dambrauskas parodė, kad straipsniai "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje", "Ordinomanija", kūriniai "Bau smė be nusikaltimo" ir "Apie mūsų pasitikėjimą" iš esmės buvo paruošti platinimui. Jis juos gavo iš kitų asmenų.

t. I, 123-124, 134-137, 146-147, 161 l.

33

Liudo Dambrausko tyčia nukreipta į Tarybų valdžios
susilavinimą

Liudo Dambrausko tvirtinimas, kad jis nekojojęs prieš Tarybų valdžią, paneigtas parengtinio tardymo eigoje surinkta medžiaga ir jo pagrįstomis išvadomis.

Tai, kad Liudas Dambrauskas suprato daręs nusikaltimą prieš tarybinę santvarką, rodo jo ankstesnis teistumas už valstybinį nusikaltimą.

t. I, 35-51 l.

Teigimas, kad jo rašyti memuarai nebuvo specialiai nukreipti prieš tarybinę santvarką, akivaizdžiai paneigtas tų memuarų, kuriuos jis rašė, perrašinėjo ir spausdino keliolikos metų bėgyje, turiniu ir jų platinimu. Jo išsilavinimas, visuomeninė padėtis ir gyvenimiška patirtis rodo, kad šių memuarų rašymas ir platinimas buvo sąmoninga iš anksto apgalvota priešiška akcija.

Liudo Dambrausko teigimas, kad šių "memuarų" rašymas buvo tik savo praėties įspūdžių ir išgyvenimų fiksavimas asmeniniams poreikiams, paneigiamas aukščiau aprašytais "memuarų" platinimo faktais ir jo paties žodžiais "memuarų" antrosios dalies įžangoje: "...Pastebėtojo prisiminimai, susidedantis iš trijų gyvenimo periodų: "Jaunystės šešėliai", "Kandžių kelias" ir "Laisvės mirasys" yra autentiško gyvenimo faktų rinkinys, kurio tikslas - padėti mastančiam skaitytojui suprasti ne tik autoriaus gyvenimą bet ypač tą epochą, kurioje tautai statoma aiški dilema - gyventi ar žoti..."

t. XI, 14 l.

Liudo Dambrausko priešiškas Tarybų valdžiai aiškiai matosi iš jo išsireiškimų rašinyje "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje..."

t. XII, 223-225 l.

t. XIII, 97-103 l.

Jo antitarybinę tyčią pabrėžia ir tai, kad savo antivalstybinę veiklą vedė sistemingai ir nuosekliai. Jo "kūryboje" aki-

vaizdas, sąmoningas faktų iškraipymas, stengimasis išpūsti dar pasiteikiančius mūsų visuomenėje nesklaidumus ir daryti priešiškus apibendrinimus, jo simpatijos Tarybų valdžios priešinamoms.

Apie kaltinamojo Liudo Dambrausko asmenybę

Apie Liudo Dambrausko asmenybę parengtinio tardymo eigoje surinkti šie duomenys:

Liudas Dambrauskas - nacionalistiškai nusiteikusi asmenybė. Jis kilęs iš buožių šeimos. Jo brolis Jonas Dambrauskas pokario metais buvo ginkluotosios nacionalistinės gaujos dalyviu /nukautas 1947 metais/.

t. I, 83-86 l.

Liudas Dambrauskas 1944-1945 metais Kaune sukūrė antitarybinę nacionalistinę organizaciją "Lietuvos išlaisvinimo taryba", įtraukė į jos veiklą antitarybiškai nusiteikusius asmenis, pasitarimų metu svarstė kovos prieš Tarybų valdžią klausimus. 1945 metų kovo mėnesio pabaigoje užmezgė ryšį su antitarybinės organizacijos "Lietuvos laisvės armija" vadovybe ir vedė derybas dėl šių organizacijų susivienijimo. Tuo pačiu metu savo būte suorganizavo pagrindinę spaustuvę, kuri leido ir platino antitarybinio turinio leidinius ir ateišaukinius.

1945 metų rugsėjo 25-26 d. nuosprendžiu LTSR VRK karinis tribunolas nuteisė Liudą Dambrauską pagal RPSR BK 58-1^a str. sušaudyti.

TSRS Aukščiausiojo teismo karinė kolegija 1945 metų lapkričio 17 dienos nutartimi šią bausmę pakeitė 10 metų laisvės atėmimu, atliekant bausmę patalios darbu įstaigoje su teisų apribojimu 5 metams.

t. I, 36-51 l.

Bausmę atliko 1955 metų balandžio 23 dieną.

t. I, 35 l.

Po bausmės atlikimo baigė aukštąjį mokslą, dirbo Vienašunjiniame termizoliacinių ir akustinių statybinių medžiagų ir dir-

41

binių mokslinio tyrimo institute. "Termoizoliacija" vyresniuoju moksliniu bendradarbiu, technikos mokslų kandidatas.

Turėjo normalias gyvenimo sąlygas. Pastaruoju metu serga plaučių ir širdies ligomis.

Darbe ir buitėje Liudas Dambrauskas charakterizuojamas teigiamai.

t. I, 65-67, 80-81, 91-95 l.

Lengvinančių Liudo Dambrausko atsakomybę aplinkybių nenustatyta.

Sunkinančia jo atsakomybę aplinkybe yra tai, kad jis pirmiau jau buvo padaręs itin pavojingą valstybinį nusikaltimą /Lietuvos TSR BK 41 str. 1 p./.

Aukščiau išdėstytu pagrindu kaltinamas

Liudas Dambrauskas, Prano sūnus.

gimęs 1921 metais balandžio mėnesio 25 dieną Lietuvos TSR Panevėžio rajone Kronio kaime, TSRS pilietis, lietuvis, nepartinis, vedęs, technikos mokslų kandidatas, 1945 metais teistas pagal RPKR BK 58-1 "a" ir 58-11 straipsnius /1926 metų redakcija/ 10 metų laisvės atėmimo. Dirba Visagajunginiame termoizoliacinių ir akustinių statybinių medžiagų ir dirbinių mokslinio tyrimo institute "Termoizoliacija" vyresniuoju moksliniu bendradarbiu. Gyvena Vilniuje

taip, kad, gyvendamas Kaune ir Vilniuje ir būdamas priešiška nusistatęs tarybinės santvarkos atėvilgiu, tikslu susilpninti Tarybų valdžią sistemingai vedė antitarybinę agitaciją ir propagandą: gamino, daugino, platino ir laikė platino tikslu šmeižtišką, žeminančią tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką literatūrą.

Taip, 1957-1983 metais jis parašė ir atspausdino rašomąją mašinėle ne mažiau du egzempliorius memuarinio pobūdžio rašinio, pavadinto "Pamearktojo prisiminimai", ir išplatino juos Kauno mieste.

Iki 1979 metų atspausdino ir išplatino rašinį, pavadintą

"Išėjimas iš lagerio - pirmieji susitikimai", kuris 1979 metų rugpjūčio 8 dieną kratos metu atrastas pas buvusią jo bendradarbę - Kauno miesto gyventoją Liuciją Kulvietytę.

Nuo 1970 iki 1984 metų kovo mėnesio parašė 53 sąsiuvinių apimtias taip pat memuarinio pobūdžio rašini, pavadintą "Gyvenimo akimirkos". Atspausdino rašomąja mašinėle po tris egzempliorius I-os dalies, pavadintos "Jaunystės pėdsakais" ir II-os dalies, pavadintos "Kandžių keliais", susidedančios iš dviejų skyrių, ir laikė platinimo tikslu savo butuose Kaune, Donelaičio gatvė Nr.1, butas 1 ir Vilniuje, Sudervės gatvė Nr.45/26, butas 41.

1979-1980 metais I-ją šių memuarų dalį davė skaityti Vilniaus miesto gyventojai Izabelei Černiauskienei.

1983 metų gruodžio mėnesį II-sios memuarų dalies pirmąjį skyrį davė skaityti Kėdainių rajono gyventojai Apolonijai Zinkevienei.

1983 metų rugpjūčio mėnesį davė skaityti Vilniaus miesto gyventojui Juozui Fabijonavičiui memuarų I-ją dalį ir II dalies pirmąjį skyrį, 1984 metų kovo mėnesio 19 dieną II-os dalies antrąjį skyrį.

Tęsdamas memuarų dauginimą, spausdino rašomąja mašinėle jų III-čios dalies, pavadintos "Laisvės mirasas" šešis egzempliorius, bet nebaigė, nes jie buvo paini kratos metu jo bute.

Iki 1984 metų kovo mėnesio saugojo savo bute platinimo tikslu šešių lapų mašinraštį, pavadintą: "Pasmerktojo prisiminimai. Ištraukos iš II dalies", atspausdintą trijuose egzemplioriuose.

Šiuose memuarinio pobūdžio rašiniuose Liudas Dambrauskas žvelgia tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką: neigiamai atsiliepia apie Tarybų valdžios atkūrimą Lietuvoje 1940 metais, to laiko revoliucinius įvykius ir lietuvių liaudies valią pateikia kaip "okupaciją", liaupsina nomenis, kovojusius prieš Tarybų

43

valdžią, išjukia tarybinius organus ir jų atstovus, šmeižia kokią sistemą, kursto nesantaiką tarybinių tautų tarpe.

1978-1979 metų laikotarpyje parašė B. Stasiukaičio slapyvardžiu du straipsnius, kurie buvo atspausdinti nelegaliame antitarybinio turinio leidinyje "Perspektyvos".

1979 metais parašė antitarybinio turinio straipsnį, pavadintą "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištrėmimo iš TSRS sukaktį" ir pasirašė B. Stasiukaičio slapyvardžiu. Šis straipsnis tais pačiais metais buvo atspausdintas nelegaliame leidinyje "Perspektyvos" Nr.10.

Šiame straipsnyje liaupsinamas arėnas tarybinės santvarkos priešas A. Solženicynas, šmeižiama tarybinė santvarka, Komunistų partija ir teisingumo organai.

1978 metais parašė antitarybinio turinio straipsnį, pavadintą "TSRS - "demokratiškiausia" šalis pasaulyje, arba tos šalies konstitucija jos piliečio požiūriu" ir pasirašė jį B. Stasiukaičio slapyvardžiu. Šis straipsnis 1980 metais buvo atspausdintas leidinyje "Perspektyvos" Nr.21. Be to, šio straipsnio rankraštį platino Kauno mieste, kuris 1979 metų rugpjūčio 8 dieną kratos metu taip pat buvo atrastas pas buvusią jo bendradarbę Liuciją Kulvietę.

Tamintame straipsnyje įžaliai šmeižiama tarybinė santvarka, jos konstitucija, liaupsinamos imperialistinės valstybės, Tarybų valdžios atkūrimas 1940 metais Baltijos respublikose vadinas "okupacija", o tarybinė rinkiminė sistema "piliečių mulkinimu".

Nelegalaus leidinio "Perspektyvos" Nr.10 ir Nr.21 buvo platinami Lietuvos TSR ir už jos ribų.

"Perspektyvų" 21 numeris buvo naudojamas užsienio buržuazinių nacionalistų propagandos organų veikloje, nukreiptoje prieš Tarybų Sąjungą. Komentarei apie šį leidinį atspausdinti reakci-

nie lietuvių emigrantų laikraščio "Europos lietuvis" 1981 metų spalio 30 dienos ir 1983 metų balandžio 8 dienos numeruose. Jo turinys anetisaujami Vatikano radijo 1980 metų lapkričio 6 ir 10 dienų laidose.

1983 metais Vilniaus mieste gyventojui Juozui Fabijonavičiui davė skaityti antitarybinio šmeižtiško turinio straipsnius "Antisemitizmas tautinio klausimo šviesoje", "Ordinomanija" ir "Pažymint Aleksandro Solženicyno 60-mečio jubiliejų ir penkerių metų ištrėmimo iš TSRS sukaktį", kuriose šmeižiama tarybinė visuomeninė santvarka, jos ekonomika, Komunistų partija ir teisingumo organai.

Iki 1984 metų kovo mėnesio 20 dienos savo butuose Kaune ir Vilniuje platinimo tikslu laikė antitarybinio turinio rašinius: "Eusmė be nusikaltimo", "Apie mūsų pasitikėjimą", "Steks tik priminti..." ir "1979 metus palydinti...", kuriose šmeižiama Tarybų valstybės užsienio politika, jos ekonomika, Tarybinė armija šmeižtiškai vadinama "tautų pavergėja", komunizmas - "rusų nacizmo kauke".

tai yra padarė nusikaltimą, numatyta Lietuvos TSR BK 68 straipsnio 1 dalimi.

Vadovaudamasis Lietuvos TSR BPK 232 straipsniu, baudžiamąją bylą Nr. 111 pasiųsti Lietuvos TSR prokurorui kaltinamajai išvada tvirtinti.

Kaltinamoji išvada parašyta V i l n i u j e,
1984 m. rugpjūčio mėn. 31 d.

0/p Lietuvos TSR valstybės saugumo komiteto
tardymo skyriaus ypatingai svarbių bylų
vyresnysis tardytojas

pulkininkas

V. Liniauskas

SUTINKA -

0/p Lietuvos TSR valstybės saugumo komiteto
tardymo skyriaus viršininkas

pulkininkis

T. Lazarevičius

0/p Lietuvos TSR valstybės saugumo komiteto
P i r m i n i n k a s
generolas leitenantas

J. Petkevičius

Nuorodas tikras: Liniauskas